

ACC. N:R **M. 10596:1-5.**

Landskap: *Västergötland* Upptecknat av: *Emil Pettersson*
 Härad: *Kind* Adress: *Hällabäck*
 Socken: *Hälsvik* Berättat av: _____
 Uppteckningsår: *1948* Född år *1878* i *Bäck*

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Stenstugov.

1-1-5.

M. No. 141.

ACC. N:R M. 10596

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Vid allmänna vägen Gaff-Hälsö
finnes ett hus som kallas Sten-tugan
enligt på Gindö dialekten (Stenstora).

Jag har berättat platzen men ej husets namn
måga resten efter en sådan betydelse.

Men jag frågade min far om anledningen
till namnet, han berättade att hans
morfar saht ut i hans ungdom hade
den fall i en sten-tuga, alltså i Gaff
om 17 hätt. I samma Gaff Boerens saken
har jag sett en utgåning i en såder-lacke
som jag tror har varit en Sten-tuga.
Stenen är kortlagen till andra ändamål.
Platzen för de antalet stugorna är
inåttor. Men han förklarade att ägaren
av marken givit sitt tillstånd till byggnad
i frågan. För när icke istånd fick husägaren
ersätta jordägaren med något arbete.

Att dömma om utgrävningen i Lycke-
dalen större delen av stugan varit in-
gående. Utgrävningen under järna har nog
bestått av enkla murar av flata stenar
samt kullar som hakmur, och järna
på sidorna och yttre gaveln har nog dubbel-
mur med jordfyllning användts för att
få stugan frostfri. Många skärvästarna
med natursten gick nog inte att få fäst vid
men får antagas att hämmen vara rundade.
Väggarna iack till en 1/2 meter eller något mer,
innerväggarna byggdes med lerbak.

Stugans tak bestod av en is som stötte
på gavelväggen sedan klivna stöckar med
med hylsningen inåt vidade på isen samt
något uter för muren, det på ett lager
hjärtsgod växel samt det på ett tjockt
lager torf. Något inner tak fanns y.

En i goda ingårda stigar kunde knappast
ha mer än ett rummen därför att gator eller
fåntin måste placeras på den fristående gatan.
Däremot måste även anbringas i gatorna
samt ledde direkt in i rummen.

Eldstaden var på sin tid mot gatorna
med stora källutgång materialer var
naturligt samt luktade. En sak som
eloholter var (Puffen) den var tillräcklig
är en stam i samma form som sågningens
insida, när bevarar utlösa och endast gräs
äters och sätts puffen upp i gräset samt staden
så med utgång gläddna mot spisstenen som
blev det varmt i skönt i stegen anställa
debatt har jag sett. Jag har nämligen att
staden hade på anordnan hädan med
Byggtornen

supp

Ifråga om inredning i möbler kom jag of-
 gilla mig om stensugorna, utom det jag om-
 berättar bakstugorna byggda av trä som jag
 har sett dem. De fanns ett par omändrade från
 händas, en liten smattupplä (liten borch) i par
 stolar spinnock i vävstol. Under 17 talit
 saknade väggarna klädskåp utom sandkåsar
 till omklämmen attå en gång en ärt, men
 under 18 talit klädskåp de små gästfäst
 samt stängte med vädfäst. Ifråga om
 stensugorna får man antaga att guggen var
 löst vara påsarade i den fristämde gaveln. Trä
 bakstugorna hade vanligen ett fönster
 i gaveln ett i sidsidan. Golvet bestod
 av lera plattor med myrmalm och
 blev håret som cement. Stensugorna
 innerummet var nog i synbar med golvbruk
 möjligen haft ett par gitter. Om uthuset
 Går & nägot

Ja Bachatugomas inemare till hörde en
 läger "haste" "at od manum i dagit de jute ma
 gäst har ingen sig fästent vid" men öm en
 halden de, här en liten anslutning Kadda-
 nisse, Löbäckanten, K. morgen, Vasen, som i
 några kvinnina, Petter, Gården, Låcher, Nanna
 Gården m. f. b. Givitsis sådder etta fattigom
 de som orkade gunga sälligt så dag svårken
 får maten samt en kaka bröd med sig hem
 Der fanns både inflyttade från annan sachen
^{men} ~~men~~ från sachen fördela. Ja synligt att
 se kommo de till Kyrkogårdarna och sedan
 och vi såg ingenting om

Avskrift.

ACC. N:R M. 10596

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

s.1

Vid allmänna vägen Kalf - Håksvik finnes ett torp som kallas Stenstugan eller på Kindbodialekt (Stanstova).

Jag har besökt platsen men ej kunnat spåra några rester efter en sådan bebyggelse. Men jag frågade min far om anledningen till namnet, han berättade att hans morfar sagt att i hans ungdom bodde der folk i en stenstuga, alltså i början av 17-talet. I norra Sjabo? Bureryds socken har jag sett en utgrävning i en söderbacke som jag tror har varit en Stestuga, stenen är borttagen ill andra ändamål. Platsen för de omtalade stugorna är inägor. Man kan förmoda att ägaren av marken givet sitt tillstånd till byggnaderna i fråga. För vid intrång fick husägaren ersätta jordägaren med något arbete. Att dömma av utgrävningen i Sjabo har större delen av stugan varit ingrävd. Murningen under jord har nog bestått av enkel mur av flata stenar samt kuller som takmur, ovan jord på sidor och yttre gaveln har nog dubbel mur med jordfyllning användts för att få stugan frostfri. Mura skarpa hörn med natursten gick nog inte att få för hand man får antaga att hörnen voro rundade.

s.2

Avskrift:

ACC. N:R M. 10596

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Väggarnas tjocklek en $\frac{1}{2}$ met. eller något mer.

s.2.

innerväggarna rappades med lerbruk.

Stugans tak bestod av en ås som vilade på gavelstenar sedan kluvna stockar men med klyvningen inåt vilade på åsen samt något utanför muren, derpå ett lager fjällagd näver samt derpå ett tjockt lager torf.

s.3.

Något innertak fanns ej. En i jorden ingrävd stuga kunde knappast ha mer än ett rum därför att glugg eller fönster måste placeras på den fristående gavlen. Dörren måste även anbringas å gaveln samt ledde direkt in i rummet. Eldstaden var placerad mot jordgavlen med murad rökutgång materialet var natursten samt lerbruk. En sak som eldades var (Puffen) den var tillvärdad av en plankan i samma form som rökgångens insida, när brasan uteldad och endast glöd återstod sattes puffen upp i pipan samt staken på sned utanför glöderna mot spisstenen sen blef det varmt o. skönt i stugan omskrivna detalj har jag sett. Jag kan nämna att plankan skulle på ovansidan klädas med tygtrasor.

Avskrift.

ACC. N:R M. 10596

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Ifråga om inredning o. möbler kan jag ej yttra mig om stenstugorna s.4.—
utan det jag nu berättar . Backstugorna byggda av trä som jag har
sett dem. Der fanns ett par omålade fållbänkar, en liten mattafla
(litet bord) 1 par stolar, spinnrock o. vävstol. Under 17 talet sak-
made väggarna klädsel utan sandskurades till midsommar alltså en gång
om året, men under 18 talet kläddes de med gråpapper samt stänktes
med rödfärg. Ifråga om stenstugorna får man antaga att gluggar eller
fönster voro plaserade å den fristående gaveln. Träbackstugorna
hade vanligen ett fönster å gaveln ett å södersidan. Golvet bestod
av lera blandad med myrmalm och blef härav som cement. Stenstugornas
innevånare har nog ej sysslat med jordbruk möjligen haft ett par
getter, Om uthus vet jag ej något.

Ja Backstugornas innevånare tillhörde en lägre "kast" "vad namn s.5.
i dopet de fått av präst har ingen sig fäst vid" men öknamn hadde
de, här en liten axplockning Kudda-nisse, Lökadranten, Knörpen,
Vasen samt några fenimina. , Daska, Säcka, ,
m.f l. Givetvis rådde stor fattidom de som orkade gingo villigt

Avskrift.

ACC. N:R M. 10596

på dagsverken för maten samt en kaka bröd med sig hem. Der fanns både inflyttade från annan socken men mest inom socknen födda.

Ja synligt att se kommo de till Kyrkegårdarna och sedan vet vi väl ingenting om..

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND
s. 5. _____

Landskap: Västergötland *Upptecknat av:* Emil Pettersson
Härad: Kind *Adress:* Hällabäck
Socken: Håksvik *Berättat av:*
Uppteckningsår: 1948 *Född år* 1878 *i* Bäck

Ifyll endast ovanstående uppgifter!